

Рівненський державний гуманітарний університет

**АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ СУЧАСНОЇ
ФІЛОЛОГІЇ. ІНОЗЕМНІ МОВИ**

Збірник наукових праць

**Наукові записки
Рівненського державного гуманітарного університету**

Випуск 1

Рівне – 2010

ББК 81.2
А – 43
УДК: 81'243

Актуальні проблеми сучасної філології. Іноземні мови: збірник наукових праць. Наукові записки Рівненського державного гуманітарного університету. Випуск 1. – Рівне: РДГУ, 2010. – 152 с.

Збірник наукових праць містить статті з теоретико-методологічних, культурологічних, літературознавчих, мовознавчих проблем спілкування.

Опубліковані матеріали можуть бути корисними для науковців, учителів, викладачів та студентів вищих навчальних закладів.

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ:

Головний редактор:

Мороз Людмила Володимирівна

– кандидат філологічних наук, доцент (Рівненський державний гуманітарний університет).

ЧЛЕНИ РЕДАКЦІЙНОЇ КОЛЕГІЇ:

Постоловський Руслан Михайлович

– професор, член-кореспондент Міжнародної слов'янської академії наук, ректор Рівненського державного гуманітарного університету;

Вокальчук Галина Миколаївна

– доктор філологічних наук (Національний університет „Острозька академія”);

Гороть Євгенія Іванівна

– доктор філологічних наук, професор (Волинський національний університет ім. Лесі Українки);

Архангельська Алла Мстиславівна

– доктор філологічних наук, професор (Рівненський інститут слов'янознавства Київського славістичного університету);

Тищенко Олег Володимирович

– доктор філологічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Шульжук Каленик Федорович

– доктор філологічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Оляндер Луїза Костянтинівна

– доктор філологічних наук, професор (Волинський національний університет ім. Лесі Українки);

Павлова Ольга Іванівна

– кандидат філологічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Терещенко Тетяна Вікторівна

– кандидат філологічних наук, доцент (Рівненський державний гуманітарний університет);

Адах Наталія Арсенівна

– кандидат філологічних наук, доцент (Рівненський державний гуманітарний університет);

Ніколайчук Галина Іванівна

– кандидат педагогічних наук, доцент (Рівненський державний гуманітарний університет);

Сербіна Тетяна Георгіївна

– кандидат філологічних наук, доцент (Рівненський державний гуманітарний університет).

Затверджено Вченою Радою Рівненського державного гуманітарного університету (протокол №5 від 25.12.2009)

За достовірність фактів, дат, назв і т.п. відповідають автори статей. Думки авторів можуть не збігатися з позицією редколегії. Рукописи рецензуються і не повертаються.

Адреса редакції 33028 м. Рівне, вул. Остафова, 31. Рівненський державний гуманітарний університет

успіх залежить від того, наскільки ці символи співзвучні з масовою свідомістю. Політичний дискурс спрямований на навіювання політиком власних поглядів потенційному інтерпретаторові з метою змінити його наміри, переконання та мотивацію [2, 42]. Схилити адресата на свій бік можна завдяки вдало скомпонованій промові, помістивши основні постулати в потрібне місце дискурсу. Оратор може досягнути успіху у навіюванні, лише викликавши у адресата відчуття зацікавленості, актуальності проголошеного, добровільного прийняття чужої думки як власної [2, 43].

Підсумовуючи, варто зазначити, що політичний дискурс – це складний соціолінгвальний феномен сучасного політичного середовища, який детермінується соціокультурними, прагматично-ситуативними та психологічними чинниками, володіє універсальними та специфічними характеристиками, має «видиму» – лінгвістичну та «невидиму» – екстралінгвістичну природу, характеризується спільністю світу, який упродовж розгортання дискурсу “будується” його репродуцентом (автором) та інтерпретується реципієнтом (слухачем, читачем тощо). Дослідження проблематики політичного дискурсу є надзвичайно актуальними. Представники різних лінгвістичних шкіл намагаються не тільки дати дефініцію поняття *політичний дискурс*, а й визначити його компоненти, характеристики і подальші актуальні напрямки досліджень. До базових характеристик політичного дискурсу належать цілісність, зв’язність, хронотопність, інформативність, інтертекстуальність, інтерсуб’єктивність, інтенціональність, процесуальність, прогностичність, езотеричність та полемічність.

Розглянуті та проаналізовані вище основні теоретичні положення можуть бути ефективно використані для вивчення особливостей організації та функціонування компонентів англomовного політичного дискурсу. Подальший розгляд політичного дискурсу в аспекті взаємозв’язку семантики, риторики і просодії сприятиме вивченню ефективності функціонування дискурсивних параметрів у політичній комунікації.

ЛІТЕРАТУРА

1. Григорьева В.С. Дискурс как элемент коммуникативного процесса: прагмалингвистический и когнитивный аспекты : монография / В.С. Григорьева. – Тамбов : Изд-во Тамб. гос. техн. ун-та, 2007. – 288 с.
2. Демьянков В.З. Политический дискурс как предмет политологической филологии / В.З. Демьянков // Политическая наука. Политический дискурс: История и современные исследования. – М. : ИНИОН РАН, 2002. – №3. – С. 32 – 43.
3. Дискурс іноземномовної комунікації: колективна монографія. – Львів: Видавництво Львівського національного університету імені Івана Франка, 2001. – 495 с.
4. Зернецкий П.В. Речевое общение на английском языке (коммуникативно-функциональный анализ дискурса) / П.В. Зернецкий. – К. : Лыбидь, 1992. – 144 с.
5. Павлуцька В.О. Політичний дискурс: особливості та функції / В.О. Павлуцька // Вісник Житомирського державного ун-ту ім. Івана Франка. – 2008. – №39. – С. 218 – 220. – Режим доступу до журн : <http://www.eprints.zu.edu.ua/2446/1/218-221.pdf>
6. Соссюр Ф. де. Труды по языкознанию / Ф. де Соссюр. – М.: Прогресс, 1977. – 696 с.
7. Степанов Ю.С. Язык и метод. К современной философии языка / Ю.С. Степанов. – М. : Рос. гуман. ун-т, 1998. – 179 с.
8. Фоменко О.С. Лінгвістичний аналіз сучасного політичного дискурсу США (90-ті роки ХХ ст.) : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук: спец. 10.02.04 «Германські мови» / О.С. Фоменко. – К., 1998. – 19 с.
9. Шейгал Е.И. Семиотика политического дискурса: дис. ... доктора филол. наук : 10.02.01, 10.02.19 / Шейгал Елена Иосифовна. – Волгоград, 2000. – 432 с.
10. Geis M.L. The Language of politics / M.L. Geis. – NY. etc.: Springer Verl., 1987. – 189 p.

Резюме. В статтє даєтєся краткий обзор сущєствующих в разных лингвистических школах мира концепций понятия «политический дискурс». Формулируются различные методы определения и исследования данного понятия и его составляющих в мировой лингвистике. Освещаются ключевые подходы отечественных и зарубежных ученых к определению характеристик англоязычного политического дискурса.

Ключевые слова: политический дискурс, дискурс-анализ, языковая коммуникация, адресат, теория речевых актов, театральность.

The summary. Brief review of concept «political discourse» already existing in different linguistic schools is provided. Various methods of defining and investigating of the following notion and its components are formulated. Main approaches of Ukrainian and foreign scholars to the definition of political discourse characteristics are elucidated.

Key words: political discourse, discourse analysis, language communication, addressee, theory of speech acts, theatricality.

Одержано редакцією 28.10.2009

УДК: 112. 2: 165.191 821

В.А. ХМЕЛЬ

МІФОЛОГЕМА ТІНІ У РОМАНІ ПАТРІКА ЗЮСКІНДА «ПАРФУМИ»

Резюме. У статті робиться спроба традиційно-міфологічної інтерпретації образу головного персонажа як закодовану міфологему тині у постмодерністському творі.

Ключові слова: літературний твір, діапазон, белетристика, феномен, інтерпретація.

Епоха постмодернізму засвідчила нові прийоми зображення подій у літературному творі. Авторі намагаються знайти новітні форми втілення ідейного задуму, нерідко недоступні для пересічного реципієнта. Часто подібний твір користується запитом лише в обмеженому конкретними літературними смаками колі читачів. Традиційно масовим читачем він оцінюється у діапазоні «позитивний – негативний», що уже сама по собі подібна оцінка виключає проміжні (лімінальні) оцінки, а вони запрограмовані самим змістом твору, що захоплює реципієнта, зобов'язує заповнити рецептивні лакуни на свій розсуд, спонукає пригадати уже відоме, зіставити із власним духовним досвідом. Багатогранністю сприйняття, різноаспектністю інтерпретації визначається роман німецького письменника Патріка Зюскінда «Парфуми». І хоч минає уже чверть століття з часу його появи, а твір все ще не втратив притягально-дослідницької енергетики. Він не полишив байдужими ряд дослідників: Х. Ріндісбахер, Н. Білоцерківець, С. Дітькову, Д. Затонського, М. Гладких, Л. Пікун, А. Зверева, Б. Орехова, В. Бондаренка, В. Назарця, С. Яковенка та багато інших, як у зарубіжному так і у вітчизняному літературознавстві. Кожен дослідник висловлював власне бачення твору і його персонажу. Скажімо В. Бондаренко знаходив у ньому не лише своєрідну «магію» і «загадку», але й ознаки поп-культури та контркультури, колажу та белетристської еkleктики. Д. Вишняков висловлював думку про своєрідне дослідження автором феномену геніальності у споживацькому суспільстві. Б. Орехов висловив сумніви з приводу приналежності роману до постмодерністських творів. Згідно із його аргументаціями, він представляє «елітний продукт» світу масової літератури детективного характеру. Б. Бігун вбачає в історії парфумера «апологію ідеї маргіналізму». Л. Пікун дослідження образу головного героя здійснює на базі дзеркально-ігрового принципу. А от Фролов Г. виділяє у романі латентну інтертекстуальність, що носить закодований характер. Не зосереджуючись на інтертекстуальності, зробимо акцент на закодованій латентності. Чи є місце фольклорним кодам у постмодерністському творі П. Зюскінда?.. Відповідь на поставлене питання складатиме мету статті.

Про зв'язок фольклору з літературою постмодернізму майже нічого не сказано її дослідниками. Та й чи доцільно ставити питання саме так?.. У постмодерну епоху швидше постає питання девальвації фольклору. Але як транскультурний феномен, постмодернізм може включати і фольклорний матеріал, однак у трансформованій, закодованій формі. За твердженням М. Фуко, «був час, коли тексти, які ми називаємо літературними (розповіді, оповідання, епос, трагедії, комедії), належали всім, входили в обіг, підтримувались без будь-якої ідентифікації з їхнім автором. Відтак немала ймовірність проникнення чи використання або збереження фольклорного архетипу у різних формах і в сучасній літературі постмодернізму, що сформувалась у надрах модерністської. Як доводить Г. Скоропанова, посилаючись на праці теоретиків культури (Ф. Шлегеля, В. Шеллінга, Ф. Ніцше), що в концепції двох видів культур і двох буттєвих начал спостерігається ритмічне чергування аполлонівського («світлого», раціонального, впорядкованого) та діонісійського («темного», ірраціонального, хаотичного) начал. У парі модерністська та постмодерністська література вищевказаним співвідношенням умовно відповідає аполлонівське і діонісійське начала. Однак у культурі і в літературі кожної епохи у певних пропорційних співвідношеннях присутні вони обидва, з яких одне є домінуючим. Умовна перевага «темного», ірраціонального, хаотичного властива творам постмодерну, до яких попри різні оцінки, віднесемо роман «Парфуми» П. Зюскінда, головний персонаж якого – Гренуй – і є уособленням діонісійського ества.

У терміносистемі постмодернізму вживаними є терміни гра, пародія, метатекстуальність, алюзія, латентність, код, архетип, міфологема, пастиш, епатаж тощо. Усі вказані терміни можна сприймати як похідні традиційної культури і літератури. Спільновживаним в обох системах є поняття *міфологеми*, генеза якого сягає архаїчної традиційної культури. Н. Хамітов пише: «Міфологема відрізняється від міфу як спогад про мистецький твір чи його переказ (перегляд, прочитання) відрізняється від самого твору. Міфологема – магічне інобуття міфу, спосіб вільного існування міфу в культурі, його конкретно-історичне вираження, причому як у соціумі, так і персонально. Соціумність тут наслідок, а персону – початок». За законами фольклорного побутування усе вихідне із традиції може контамінувати з інноваційним чи трансформуватись у нові форми. Завдання реципієнта – зрозуміти і витлумачити закодовану міфологеми, конкретно – *міфологеми тині*, – втіленням якої є Гренуй.

У книзі «Про свідоме й несвідоме» К.-Г. Юнг, розкриваючи архетип *тині*, доводить, що він майже зливається з усім тваринним змістом людської психіки. Юнг кваліфікує людську природу як споконвічне зло. У довідково-енциклопедичній літературі поняття *тині* співвідноситься з негативним началом також, і навіть більше – з людською душею.

У тіньовому, ідентичному темному, просторі починає своє існування Жан-Батіст Гренуй: у найсмердючішому, оскверненому місці Парижа, де вісім століть функціонувало кладовище, з'являється на світ немовля, приречене на смерть. У ньому акумулюються ознаки особи-тині, якій не властивий навіть людський запах, яка вперто чіпляється за існування, а головне – демонструє свою геніальність у світі запахів, тобто силу, властиву демоні. У світовій міфології з поняттям «демон» (*грец. Δαίμων, «божество»*) поєднується сила духу, що займає медіальну позицію між людиною і божеством. Демони могли мати будь-яку природу, в тому числі і змішану, тобто могли в рівній мірі творити як зло, так і добро. В історії світової міфології демонів утілювали в різні форми, пам'ятаючи про їх невидимість і здатність творити і добре і зло. Припустимо, що в романі П. Зюскінда саме Гренуй уособлює тіньову демонічну силу, яка уживається в соціумі. Прийшовши з іншого (читай темного світу – В.Х.), Жан-Батіст Гренуй «жив у власній оболонці», демонструючи надзвичайну фізичну

витривалість і... філігранну досконалість в мистецтві запахів. Ні нелюдські умови життя, ні хвороба не знищила його фізично, натомість спонукала утвердитись у світі тим, чим нагородила його жива природа – загостреним нюхом, а значить досягти власного *прагнення*. Саме прагнення – не мети. Прагнення, згідно з природою людської психіки, відповідає разовому здійсненню, чим знижує його звершення, епатуючи з благими намірами у досягненні мети. І хоч у творі йдеться, все ж, про *мету* Гренуя – заволодіти новими запахами «заради свого душевного спокою», але вона (мета) суміщається із його патологічним, а не благородним, прагненням, для досягнення якого герою прийшлося відправити на той світ двадцять п'ять молодих життів.

Свою першу жертву Гренуй відчув нюхом на відстані. Одержимий ароматом, що заповонив його єство, хлопець віднайшов його в особі тринадцяти-чотирнадцятирічної дівчинки, що чистила мірабель. Гренуй уперше задовільнив своє прагнення – втиснув дівочий аромат у «безладдя своєї чорної душі», винюхавши її до решти. Так чинить нечистий з прагненням заволодіти душею жертви. Так вчинив і він, «як усі геніальні потвори, котрі завдяки певним зовнішнім подіям ступали на шлях спірального хаосу своїх душ».

На думку Н.Хамітова, «геній назавжди знищує абсолютну цінність минулого у життєвому світі величезної кількості людей», створюючи інноваційне, відмінне від традиційного, інакше – «геніальність породжує деструктивність і одночасно протистоїть деструктивності». Геніальність Гренуя, згідно із філософемою, сприймається як жертовно-танатична, що посяла смертельний жах у місті, особливо серед молоденьких дівчат та їх родин, змусила навіть Антуана Ріші і його красуню-доньку Лору кинути домашнє вогнище. Зруйноване Гренуєм особисте і доччине щастя обернулося для Антуана Ріші доброзичливістю, ніжністю, зворушливістю і... «дурнуватою любов'ю» до доччиного вбивці. Згідно з народними віруваннями, так може володіти людською душею нечистий. Так володів Мефістофель душею Фауста. Але Фауст усвідомив, що не слава, не багатство, не краса приносять щастя, а лише благородна діяльність. Гренуй усвідомив інше: «Мав владу... Владу, що була сильнішою, ніж влада грошей, чи влада терору, чи влада смерті: невідпорна змога викликати в людей любов. Тільки одного не могла дати ця влада – людського запаху. Хай навіть перед цілим світом він, завдяки своїм парфумам, явиться Богом, – якщо ж не має власного запаху, то й сам ніколи не довідається, хто він є насправді, відтак йому на все наплювати – на світ, на себе, на парфуми». Бо лише *сам себе* Гренуй і міг зрозуміти.

Переказуючи Юнга, варто зауважити, що з народження людина прагне пізнати саму себе, спуститись у глибину своєї тіні, віднайти себе в іншому і намагатись, щоб інший пізнав її (людину) як себе. То ж саме для інших Гренуй лишився лімінальною постаттю – «найкращим, найпривабливішим і найдосконалішим створінням, яке тільки можна собі уявити: черниціям він здавався Спасителем, тим, хто поклонявся Сатані – осяйним володарем п'їтьми, просвіченим – найвищою істотою, дівчаткам – казковим принцом, чоловікам – ідеальним відображенням їх самих». Не випромінюючи власного духу, Гренуй оволодівав душами інших.

За суспільними і релігійними ж законами вважався злочинцем, убивцею-грішником, на совісті якого – невинні дівочі душі, використані як сировина для видобування запаху. Для успішної реалізації його створення Гренуй не лише встигає фізично розправитись із жертвами, але й зафіксувати і зберегти пахучі аури їх душ, подібно магові перетворити цей їх дух у досконалий аромат. Так діють посвячені у природні (читай – «темні») знання, які хлопець здобув у соціумі (навчання у Бальдіні), а також у потойбічному світі – за семилітній час перебування у печері. Злиття з природою збагатило його не лише життєвими силами, але й удосконалило його необхідними знаннями – потенційними магичним. Як наслідок – Гренуєві, подібно алхімікові, вдалося створити дивні парфуми, що пахли людиною: «Відчувши ці парфуми в темному приміщенні, кожен подумав би, що там стоїть інша людина. А коли б ними скористалась людина, яка сама має людський запах, то нюхом ми могли б сприйняти її, як дві людини, чи гірше, як страхітливую подвійну істоту...».

Володіти душами інших підвладно нечистій, демонічній силі. Саме вказану силу, не маючи власного запаху, Гренуй утілює у явлений аромат, що допоміг йому уникнути смерті, натомість – явити себе суб'єктом безрозсудного обожнювання, «діонісійського» величання. Перебуваючи переважно поза соціумом, у тіні, Гренуй втілює архетипні риси *людини-тіні*, людини, що займає у суспільстві асоціальну позицію, людину без душі (Тінь у міфології і фольклорі є символом душі, відбиттям освітленого з протилежного боку предмета.) Необроблений суб'єкт природи, не володіючи власним запахом, невидимий, як тінь, віддаючись лише власному нюхові, Гренуй проникав у потрібні йому місця, щоб здійснити свій парфумний намір. На відміну від героя твору А.Шаміссо Петера Шлеміля, архетип тіні якого є вираженням зовнішнього «Я», що спонукає його до психологічної боротьби, Гренуй сам уособлював ознаки особи-тіні, що робить його не лише асоціальним, але й спонукає з'єднатись з душею, яку в романі метафоризовано у запахах.

Імператив Гренуєвих парфумів заволодів натовпом, що зібрався на майдані задля страти злочинця. Та для них він був непізнаним, кожен уявляв його по-своєму. Та й сам Гренуй не віднаходив себе в них, бо усі його дії на шляху до досягнення прагнення направлялись для задоволення власного супер-Его, нічого не залишаючи людству після себе: парфуми ж вивітрюються. І хоч людина підвладна запахам, але її пам'ять не здатна їх відтворити. Геніальність Гренуя, його феноменальна слава «обмежувалась сферою, яка не залишала слідів в історії, – летким царством запахів».

То хто ж він, Жан-Батіст Гренуй?.. Творець?.. геній?.. маг-алхімік?.. грішник?.. убивця?.. монстр?.. ангел-спаситель?.. маска?.. демон?..

Однією із ключових проблем постмодерністських творів є постать митця і його творіння, що може відповідати головному персонажеві твору і продукту його діяльності. Як творець Гренуй вів замкнений,

тіньовий спосіб діяльності. Його витвори збагачували досвідом найперше його самого. Проте впливали на матеріальний статок і тих, на кого він працював – Бальдіні, Грімалія, Дрюо, маркіза Тайяд-Еспінаса. Але як геніальний митець публічно він не був відомим. Геніальність Гренуя у царстві запахів досягалася ним ціною багатьох жертв, сумісністю в його особі двох несумісних речей – добра і зла одночасно. З інноваційного погляду – це еспатажний постмодерністський прийом, з традиційного – латентна міфологема: геній в античній (римській) міфології уособлював внутрішню чоловічу силу, керував його вчинками – добрими і лихими, вважався божеством. Після смерті свого підопічного геній міг поєднуватись з іншими божествами. У вказаній якості вважався демоном. Згідно з природою геніальності/демонізму, Гренуя, так незвичайно явленого на світ із природженим нюховим даром, можна вважати їх втіленням.

Лишившись без житла, маргінальний у соціумі, він віддаляється від цивілізації – «згущення людських випарів» – у природну нішу, у печеру (згідно з архаїчними міфологічними уявленнями печера належала до потойбічного світу), розташовану на верхів'ї вулкану Плон-дю-Анталь. Віддаляючись, він подорожує лише уночі, бо найкраще орієнтується у світлі місячного сяйва, що «був єдиним світом, який мав для нього значення, оскільки був схожий на світ його душі». Там, у міфологічно-потойбічному, (читай) тіньовому просторі Гренуя почувався найблаженніше, бо «усамітнювався лише для власного задоволення... Ніщо його тут не відволікало, і він купався з невимовною насолодою у власному існуванні». Згідно із юнгівською структуризацією людської психіки, її складовими є «тінь», «персона», «аніма/анімус» і «самість». Якщо «персона» є маскою компромісу індивідууму із суспільством, «анімус/аніма» – архетип образу чоловічого/жіночого «Я», «самість» – цілісна інтегрована в суспільні цінності особистість, то «тінь» – негативна складова особи, прихована за маскою її благопристойності. Жан-Батіст Гренуя уособлює найвиразніше *архетип тині*: тут, у печері вулкану, у символічно потойбічному, темному світі він усвідомлює власну самість, відкидаючи цивілізований світ. Тут він відчуває найблаженніший запаховий оргазм, вибудовує віртуальну імперію запахів, як Воланд, чекає «справжньої бальної ночі», впивається ароматом своїх жертв.

Переїнятих знань (у майстерні Бальдіні) Гренуєві не вистачило, до книги він не торкався, цивілізація його цікавила лише як запахові аури осіб, яких він сприймав як прагматичний інгредієнт потенційних парфумів. Тіньова, семилітня ініціація Гренуя збагатила його найвищим довершенням – умінням здобути самість – віднайти і свій запах: «Біля порогу дверей, що виходили у двір, він знайшов купку свіжого котячого калу. Взявши півложечки, поклав його разом із кількома краплями оцту та розтовченої солі у змішувач. Під столом він угледів шматочок сиру завбільшки з ніготь великого пальця. Сир був уже досить старий, почав розкладатися, виділяючи їдкий запах. Із покривки бочки від сардин він зішкрібав щось рибно-прогіркле, змішав його із протухлим яйцем, касторкою, нашатирем, мускатом, спіяним рогом та дрібно покришеною присмаленою свинячою шкуркою. До цього він додав досить велику кількість цибетину, розбавив ці жакливі приправи спиртом, дав настоятися і профільтрував до іншої пляшки. Запах суміші був жакливий. ...А на цю жакливу основу, що мала швидше трупний, а не людський запах Гренуя наклав усього один шар олійно-свіжих ароматів: м'яти, лаванди, терпентину, цитрини, евкаліпта, які він пом'якшив і водночас замаскував букетом тонких квіткових олій герані, троянди, апельсинового цвіту і жасмину». Гренуя став не лише особою, що пахне, але й «самітною» людиною, проте, не приймаючи людських цінностей (навіть Бога), він залишився маргіналом у людському соціумі навіть у час найвищого тріумфу – вакханалії у день власної страти. До нього приходять усвідомлення людського сприйняття його особи, як його власної аури, запахової маски, вкраденого аромату. Сам же Гренуя нічого крім огиди і ненависті до людей не відчував. Як особа асоціальна, не маючи власного запаху, Гренуя так і лишився маргіналом, метафоризованим у міфологему тині. Як *тінь-дух*, він володів людськими душами, тяжів до замкненого способу буття. Зрозумівши його безвихідь і безсенсність, він добровільно приймає і смерть-роздирання. *Явлений* у темному, смердючому місці паризького цвинтару, Гренуя *зникає* там же, на орлеанському кладовищі Парижу, «як дух», чи «ангел», чи ще щось «надприродне» (читай – магічне – В.Х.).

Розгадуючи код *міфологеми тині*, носієм якої вважається Жан-Батіст Гренуя у романі П.Зюскінда «Запахи», варто звернути увагу на тіньовий, асоціальний спосіб життя головного персонажу, що робить його володарем у парфумній імперії, Творцем віртуального раю, але без власного компромісу із суспільством, без інтеграції в суспільні цінності архетип-«Я» Гренуя лишається всього-на-всього лише тінню. Пошуки досконалості власного творіння без любові не приносить хлопцеві задоволення. Вивищення над світом, зневага до божества ще в античній міфології вважалося гординею і каралося смертю-роздиранням. Аналогічно *зникає* зі світу і геніальний творець парфумів.

У інноваційно-постмодерністській формі П.Зюскінду вдалося поставити проблему буття митця у постмодерному суспільстві, де стирається грань між вічним і плінним, традиційним і модерним, справжнім і тіньовим, реальним і віртуальним, у якому девальвуються гарантії онтологічного буття.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бондаренко В. Зюскінд П. Парфюмер: История одного убийцы.- Санкт-Петербург.: Издательский Дом «Азбука-классика», 2006.
2. Орехов Б. Роман «Парфюмер». Элитный продукт массового потребления //Бельские просторы.- 2005.-№12.
3. Бігун Б.Я.Постмодерністський образ світу (на матеріалі західноєвропейських та американських романів 80-х років ХХ століття)._Автореф. дис... канд. філол. наук.- НАН України. Ін-т л-ри ім. Т.Г.Шевченка. — К., 1999.- С.8.

4. Пікун Л. дзеркальна гра набутками культури: романтична та постмодерністська модель (на матеріалі романів М.Шеллі «Франкенштейн або сучасний Прометей» і П.Зюскінда «Парфуми».
5. Історія одного вбивці) // Автореф. дис... канд. філол. наук.- К.:Національний лінгвістичний університет,2006.-С.9-10.
6. http://www.ksu.ru/science/news/lingv_97/n232.htm
7. Фуко Мішель. Що таке автор? // Слово Знак Дискурс. Антологія світової літературно-критичної думки ХХ ст. / Ред. М.Зубрицької.- Львів: Літопис,1996.- С.448.
8. Скоропанова Г. Русская постмодернистская литература. Учебн. пособие. Узд. 3-е.- М.: Флинта: Наука, 2001.- С. 61.
9. Хамітов Н.В. Звільнення від буденності: мистецтво як розв'язання суперечностей життя.- К.: Наукова думка, 1995.- С. 74.
10. Полная энциклопедия символов / Сост. В.Рошаль.- М.: АСТ; СПб: Сова, 2007.- С.172.
11. Зюскінд П. Парфуми:Історія одного вбивці. Роман / Перекл. з нім. – Харків: Фоліо, 2006. Тут і далі посилання на вказане видання, зазначатимуться лише сторінки.
12. Шамиссо А. Необычайные приключения Петера Шлемиля. - М.: 1955.
13. Вишняков Д. «Парфумер или история одного убийцы» Патрика Зюскинда // <http://planeta.rambler.ru/communiti/4tivo/>
14. Мифы народов мира. энциклопедия. В 2т.- Т.1.-М.: Советская энциклопедия,1980.- С.272.
15. Юнг К-Г. Человек- архетипное и самостное существо // Буржуазная философская антропология ХХ века.- М.: Наука, 1986.- С.246-249.

Резюме. В статтє делается попытка традиционно-мифологической интерпретации образа главного персонажа как закодированную мифологему тени в постмодернистском произведении.

Ключевые слова: литературное произведение, диапазон, беллетристика, феномен, интерпритация.

The summary. This article deals with tradition – mythological interpretation of main character's image as coded shade myth unit in the postmodern work.

Key words: literary work, diapason, belles-lettres, phenomenon, interpretation.

Одержано редакцією 28.10.2009

УДК: 82. 0 (100)

І.-М. Б.ТУРКО

ФУТУРИЗМ ТА ЙОГО ВИТОКИ У СВІТОВОМУ ЛІТЕРАТУРНОМУ ПРОЦЕСІ

Резюме. У статті висвітлюються особливості футуризму, його витоки та основні тези футуристичних маніфестів.

Ключові слова: футуризм, майбутнє, маніфест, Філіппо Томмазо Марінетті.

Яскравою сторінкою модерністської поезії початку ХХ століття є футуризм (від лат. – майбутнє) – авангардистська течія в літературі й мистецтві 10-30-х років ХХ століття, батьківщиною якої була Італія. У 1909 році італійський поет Філіппо Томмазо Марінетті друкує в паризькій газеті «Фігаро» перший маніфест футуризму. Через рік з'являються маніфести італійських художників (У.Бочонні, Л.Руссоло, Дж.Северіні) і музикантів (Б.Прателла). В цьому ж 1910 році Ф. Марінетті створює роман (до речі, єдиний футуристичний роман) «Мафарка-футурист», відомий як відображення політичної програми італійського футуризму. У 1912 році виходить антологія «Поети-футуристи», яку відкриває «Технічний маніфест футуристичної літератури». Його авторство належить тому ж Марінетті, що теоретично обґрунтовує формальні новачі митців-футуристів. Окрім Ф. Марінетті, до італійського футуризму належали Дж. П. Лучіні, К. Говоні, П. Буцці, А.Палацескі, А. Д'Альба та інші [2, 716].

Нові течії в мистецтві нерідко заявляють про своє виникнення публікацією художніх програм і, найчастіше, всіляко заперечують попередні «відкриття». В гучності подібних заяв представникам футуризму не було рівних. Це природно: сама назва «футуризм» (з латині – «майбутнє») говорила про наміри створити нове мистецтво, мистецтво майбутнього, прихильність до змін та про рішучу відмову від традицій [1, 24].

Саме маніфести «як жанр, що вмщує програму глобальної переробки Всесвіту», а також створення «всєбічного типу поведінки», є найбільш адекватним вираженням італійського футуризму в галузі словесної творчості. Футуристська естетика, регламентована в маніфестах, базується на анти-традиційності. Футуризм відмовляється від художньої спадщини («Ми вщент рознесемо всі музеї, бібліотеки»), протиставляє старій культурі нову антикультуру («Стара література оспівувала лінощі думки, захопленим й бездіяльність. А ми оспівуємо зухвалий натиск, лихоманковий делірій, стройовий крок, небезпечний стрибок, ляпас і мордобій»). Якщо експресіоністи із жахом сприймають світ нової технічної цивілізації, то футуристи, навпаки, вважають, що «наш чудовий світ став іще більш чудовим — тепер у ньому є швидкість», а з красою реву гоночного автомобіля «не зрівняється ніяка Ніка Самофракійська». Крім цього, італійські авангардисти оспівують війну як «гігієну світу». «Хай живе війна, — проголошує Ф. Марінетті в „Першому маніфесті футуризму“, — лише вона може очистити світ. Хай живе озброєння, любов до Батьківщини, знищувальна сила анархізму, високі Ідеали знищення всього і вся!»

ЗМІСТ

<i>Рогозя А.М. Кропивко І.М. Данілова Н.Р.</i> З історії розвитку каталонської поетичної школи.	3
<i>Миронюк В.М.</i> Діалогічність автора і героя в малій прозі марка черемшини.	7
<i>Михальчук Н.О.</i> Лінгвальні засоби вираження індивідуального стилю автора у прозі Р.Баха.	12
<i>Нестерук В.М.</i> Постмодерністська деконструкція як поєднання текстуальних стратегій.	20
<i>Сербина Т.Г.</i> Речевая агрессия в политическом дискурсе СМИ.	24
<i>Палій В.П.</i> Національно-культурні особливості фразеологічних одиниць із соматичним компонентом у французькій та українській мовах.	27
<i>Козіцька О.А.</i> Функціональний діапазон вставних одиниць у сучасних українських художніх та публіцистичних текстах.	29
<i>Замашина С.М.</i> Особливості лексичного складу англійської мови за межами сполученого королівства.	34
<i>Ярута Н.П.</i> Особливості американської документальної літератури хіх століття.	38
<i>Мороз Л.В.</i> Особистісний пошук життєвих цінностей в романі «Тріумфальна арка».	41
<i>Мороз Л.В.</i> Роман-сповідь "Чорний обеліск": особистісне осмислення історії людства і життя людини.	45
<i>Воробйова І.А.</i> Власні імена у творах Агати Крісті.	52
<i>Воробйова І.А.</i> Власні імена в англійських та українських фразеологізмах.	57
<i>Воробйова Л.М.</i> Національно-культурна семантика фразеологізмів з опорним компонентом "Серце" (на матеріалі української, російської та англійської мов).	62
<i>Зубілевич М.І., Бігунова С.А.</i> Importance of listening comprehension skills.	65
<i>Купчик Л.Є.</i> компаративний аналіз семантичного аспекту фразеологічних одиниць з компонентом «вода» (на матеріалі німецької, англійської та української мов).	71
<i>Косолапов В.І.</i> Портрети британських лексикографів: Ерік Партрідж і Майкл Ранделл.	75
<i>Цаль Т.В.</i> Лексико-семантичні трансформації англо-українського перекладу фахової лексики з економіки.	79
<i>Синевич Б.М.</i> Мистецтво як джерело національної екзистенції письменників "Празької школи".	82
<i>Франчук О.Є.</i> Debate Techniques for Exploring True Stories behind Jonathan Swift's Satire. (Part 1).	87
<i>Миколайчук А.І.</i> Південне мовлення у романній прозі У. Фолкнера.	92
<i>Самковська А.С.</i> Англомовний політичний дискурс як об'єкт лінгвістичних студій.	99
<i>Хмель В.А.</i> Міфологема тіні у романі патріка зюскінда «Парфуми».	103
<i>Турко І.-М.Б.</i> Футуризм та його витoki у світовому літературному процесі.	107
<i>Король О.Ю.</i> З історії дослідження художньої біографічної літератури.	109
<i>Олексійчук Ю.В.</i> Однослівні інтернет-протологізми в словниковому запасі сучасної англійської мови.	115
<i>Кузло Н.М.</i> Особливості перекладу термінів освітньої галузі.	121
<i>Старух О.В.</i> Поняття „Жіноча ідентичність” у світлі гінокритичних теорій.	126
<i>Джава Н.А.</i> Handlungsorientierter Fremdsprachenunterricht: Wie geht das in der Praxis? (Aus der Praxis - für die Praxis)	129
<i>Липиніна О.Л.</i> Didaktische Überlegungen zur „Hauslektüre"	134
<i>Грипич С.Н.</i> Проблематика творів Марка Твена у контексті американської літератури доби реалізму.	138
<i>Поліщук О.С.</i> До питання про тпологію фразеологічних одиниць в англійській мові.	140
<i>Поліщук О.С.</i> Національна специфіка структурно-семантичної моделі фразеологічної одиниці (на матеріалах англійської та української літератури).	145
<i>Відомості про авторів.</i>	149

Наукове видання

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ СУЧАСНОЇ ФІЛОЛОГІЇ. ІНОЗЕМНІ МОВИ

Збірник наукових праць

Наукові записки Рівненського державного гуманітарного університету

Випуск 1

Відповідальний редактор збірника Мороз Л.В.
Відповідальний за підготовку збірника до видання Ніколайчук Г.І.
Технічний редактор Котяж О.
Комп'ютерна верстка Кречмаровський В.Л.

Підписано до друку 25.12.2009 р.
Формат 60x84 1/8. Папір офсетний № 1. Гарнітура Times New Roman. Друк різнографічний.
Ум. друк. арк. 25,02. Обл. вид. арк. 29,1. Замовлення № 85/1. Наклад 120.

Адреса редакції: 33028 м. Рівне, вул. Остафова, 31
Рівненський державний гуманітарний університет

Віддруковано в редакційно-видавничому відділі
Рівненського державного гуманітарного університету
33028 м. Рівне, вул. С.Бандери, 12, тел. 26-48-83

А – 43   **Актуальні проблеми сучасної філології. Іноземні мови: Збірник наукових праць. Наукові записки Рівненського державного гуманітарного університету. Випуск 1.— Рівне: РДГУ, 2010. — 152 с.**

ISBN 966 — 7281 — 10 — 01.

Збірник наукових праць містить статті з теоретико-методологічних, культурологічних, літературознавчих, мовознавчих проблем спілкування.

Опубліковані матеріали можуть бути корисними для науковців, учителів, викладачів та студентів вищих навчальних закладів.

УДК: 81'243

ББК 81.2